

Българи, български прѣсти рѣчи р. 120. Прѣстимъ българомъ просто и написъхъ; рѣду нашему болгарскому, р. 121. — Така и у Пейчиновича¹⁾ и Иоакима Кърчовски, Фотинова, Кипиловски, Кифалова, Райно Полювича, и пр. още до 60-тѣ години. Сбм. VIII, 383. У Неофита Рилски до послѣдно вѣрже: Опис. болгарскаго свѣц. Мон. Рылск. 1879. Ударението ту на първия, ту на втория слогъ: Хаджи Иоакимъ: „болгарскій языкъ“ Спсн. 1892, 39, 406, id. 34. 570. „Языкъ болгарскій“ (1839) Сбм. III, 50. Кипиловски (Кайдоновъ), „славяно-болгарскій языкъ“ и др. По-обикновено на първата срѣчка. 5. *Българинъ*, прѣобладава слѣдъ славяно-болгарския периодъ. Къмъ края на 50-тѣ години се възбужда горещъ споръ, коя форма е по-правилна *българинъ* или *българинъ*. Защитникъ на послѣдната се явява Богоровъ, който самъ първенеъ бѣ употреблялъ първата.²⁾ Въ Българ. книж. ч. III. 1858. Ноември, кн. I.³⁾, той пише

¹⁾ *Новаковиѣ*, Глас XII, ѣ и ъ у мак. нар. диал. 1889. прѣдполага че въ надслова на Пейчиновичево „Видеаго, описъ са . . . преностѣйшимъ и нежикнишимъ назикомъ болгарскимъ“ послѣдната дума е била вмѣната отъ коректора. Ср. обаче Сръска Краљ. Ак. Спомени. XXXI. Други разредъ 29. 1898. стр. 6. „Македонски зборникъ *прошлого* века за штату приредо Юван Х. Василевъ“. За словото на Дамаскина философъ, тукъ е казано, че е прѣведено „отъ“ елика грѣскаго на *български* еликъ“. (Ср. по-долу рѣсенката ф. на името).

²⁾ Въ „Царир. Вѣстникъ. 1851. брой 58, нѣкой Драгошейтъ като критикува Андреевль езикъ (Богоровъ) и го нарича „Просто-Старо-Бабо-Влахо-Въртинаро-Цигано-Болгаро-Никавль языкъ“ напада Богорова, че пише *Български*, а не български: „Въ кои книги написана Болгаре-те съ такива скѣпши букви „Българе“, а не се докарва на умъ, че се наричатъ отъ Бога нѣхнаго царя българе и по-право отъ присѣданъто имъ при Бога или Болга по-добъръ рѣка, въ Россіа, както и онъ самъ знае това; а не отъ Българъ царя или отъ Българъ рѣка. Ако ли пакъ искаме да речеме че сущото име на рѣка-та било Българъ, и царя имъ Българъ се именуваѣтъ, отъ кой произносително нарѣчіе са производа тѣхъ рѣчь Българъ царь и Българъ рѣка? никакъ се не нахожда по-забвотнотъ отъ да се производа отъ нарѣчіе „Боше“, а не *Болше*, и Болъ царь и Болъ рѣка и Болгаре, какво-то свидѣлствуватъ сѣчки вѣтки и нови истории. — И ако речеме че рѣчъ-та е станала приложно отъ блага царя и блага рѣка, и то може да се приеме за истинно, понеже и единъ разумъ показва съ Болше, и трѣба да се писватъ Болгаре отъ Блага, а не Българе, Андреевски. — И нека дири г-нь Андреевъ отъ гдѣ е останало това име верху Болгаре-те, и ако намѣри, че е право да се писуватъ бължурѣ да го покажи явно отъ гдѣ произлиза, та и всѣкой отъ читателите като се увѣри, да го ипсува или бължурѣ или болгарѣ. Защото азъ до сега нито отъ стогодишни старици и баби, нито отъ сегашните млади самъ чуѣ да казватъ, азъ самъ Българинъ, но сѣчки казватъ Болгаринъ и Балгаринъ. Както и турци-те навремени казватъ на нѣкой отъ нашите болгаръ или болгаръ-оглу, а не никакъ“.

³⁾ Чудно отистина ся вижда единъ толковъ многоброенъ народъ да не знае още да си пише право името. Любопитный вѣстникъ по български-ти мѣста кого и да попита: какъ ли си ти? че приеѣе отговоръ: азъ съмъ българинъ. Въ грамоти и църковни книги това име стонъ написано българе и българѣ; да ли божеѣмъ не ся е писано въ старо ирѣма българѣ, и ся изговарѣа българе? Какъ написано-то еврейско рѣшомъ (нечестивихъ) и ся изговарѣа дѣсь ьршомъ? подобимъ обрѣщаніа не нахождатъ ли ся и въ турскій языкъ, какъ сахибъ, есхабъ? и самити българе не викатъ ли *Бреатинъ* наѣистѣ рѣчати? Въ наскоро печатани български книги това име стои написано *Българѣ*. Списатели-ти имъ ся вижда, че слѣдватъ правописане-то на старобългарскій языкъ, что имъ дава пошине честь; обаче тѣи не изясняватъ на други-ти си събратѣа какъ трѣба да се изговарѣа отъ тѣхъ написана-та дума; — българинъ или българинъ; това струва ни ся трѣба и трѣба да направатъ, че повѣстото може ре нѣкой и цѣлъ народъ изговарѣа: българинъ. Зачеѣдно е обаче, че такива-то Господѣ като слѣдватъ старобългарското правописаніе, та пишѣтъ българинъ, въ нѣким-ти третѣ-ти глаголни линѣ не ся съврѣщатъ на естѣ и аатъ, както дѣсь ги изговарѣтъ българѣ-ти въ Македоніи, и ся намирѣтъ написани и въ старобългарски книги. Като приеѣе чловѣкъ за правило, че написана-та рѣчь въ нѣкое старо евангеліе сѣмѣ така ся изговарѣа дѣсь и отъ българе, не трѣба ли и пишѣнни-ти учени да ѣ пишѣтъ съ иста ортографіа? Истина е, че ся нахожда въ едно две села да изговарѣтъ въ нея рѣчь първо-то гласно посѣбъ слово а, въ тѣй го произнасятъ какъ а Българинъ, а иѣ съ жновий гласъ, что дѣсь живо ся чѣе у Власи кърма, у сѣрби *сърма*, у помаци *шрватѣ*, у хѣси *търѣ*; тѣи и вси рѣчи ся написани въ Старобългарскій языкъ кърма, грьма, хръватъ, трѣтъ. Ако българѣ-ти отъ непосрѣбѣніе или отъ друга нѣкая причина си разваляхъ произносе-то то не можѣе и други народи да се осѣдѣватъ тѣмъ, тѣхний примѣръ. А изговоръ *българинъ*, какъ мѣстность, може ся остави на страна, че ако приеѣе нѣкой за главно правило *българинъ*, не трѣба ли да направѣа сѣмѣ-та за черѣ и дерѣе още повѣче за тѣхна-та тѣвкость и крѣхкость, гласность и сладость, гласное, които ся носѣтъ дѣсь въ нѣколко села отъ българѣти и ся намирѣтъ и въ църковни книги